

Beleids- en werkplan 2023-2026

Samenvatting

Op basis van de verkenning die SBMK en RCE hebben uitgevoerd in 2021 zijn vier grote thema's voor de komende jaren geformuleerd: Diversiteit en inclusie, Continuïteit en duurzaamheid, Kennisdeling en kennisborging, Collectiemanagement en veranderende (kunst)praktijk. SBMK gaat binnen deze brede thema's de niches opzoeken waarin de stichting een bijdrage kan leveren aan het veld. SBMK dient als platform om nieuwe, urgente onderwerpen en thema's in het vakgebied te adresseren om daarmee discussie te entameren en bewustzijn te verhogen.

Anderzijds pakt SBMK specifieke onderwerpen bij de kop met de partners door er gezamenlijk een concreet project voor te ontwikkelen. SBMK programmeert zowel object-based als proces-based. Hoewel de proces-gerelateerde vraagstukken toenemen, is het materiaaltechnische aspect voor SBMK een pijler die blijvend aandacht nodig heeft. SBMK wil als lerende organisatie stappen maken in zowel de eigen organisatie en samenwerkingsverbanden als in de activiteiten en projecten, in lijn met de vier brede thema's.

Inleiding

Het SBMK-beleidsplan 2023-2026 laat zien waar SBMK voor staat en op welke manier de stichting vorm geeft aan haar doelstellingen. Hierin spelen de partners en de cultuur van de netwerkorganisatie een grote rol. De projecten en activiteiten die SBMK ontwikkelt, spelen in op ontwikkelingen in het veld. De Stichting Behoud Moderne Kunst (SBMK) heeft de volgende doelstellingen:

- bevorderen van theorievorming, discussie en onderzoek ten aanzien van beheer, behoud, presentatie en restauratie van moderne en hedendaagse kunst om de deskundigheid van (Nederlandse) professionals te vergroten;
- initiëren en organiseren van onderzoeksprojecten, themadagen en symposia;
- het op gang brengen en onderhouden van een internationaal kennis- en informatienetwerk voor uitwisseling van expertise over het behoud van moderne en hedendaagse kunst in al haar facetten.
- het ontwikkelen van concrete producten en tools om professionals te ondersteunen

Aan SBMK zijn niet alleen Nederlandse musea voor moderne en hedendaagse kunst verbonden, maar ook bedrijven met een kunstcollectie en andere instellingen die zich richten op onderzoek en onderwijs op het gebied van conservering van moderne en hedendaagse kunst (Bijvoorbeeld de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Universiteit van Amsterdam, Stichting Restauratie Ateliers Limburg. LI-MA-Living Media Art). Deelnemers aan het netwerk zijn directeuren, conservatoren, onderzoekers, restauratoren, collectiebeheerders,

behoudsmedewerkers, registrars en studenten in de diverse gerelateerde vakgebieden. SBMK speelt nationaal en internationaal een toonaangevende rol in het onderzoek naar het beheer en behoud, de documentatie, presentatie en restauratie van moderne en hedendaagse kunst.

SBMK is een netwerkorganisatie, waarin wordt samengewerkt door professionals op basis van zowel inhoudelijke interesse als de behoefte om gezamenlijk kennis te genereren en uit te wisselen.

Activiteiten en projecten van SBMK kenmerken zich door de worteling in de praktijk, gerelateerd aan concrete casus met problematiek op het gebied van beheer, behoud, documentatie, presentatie en toegankelijkheid van moderne en hedendaagse kunst. De manier van werken en de open, persoonlijke cultuur worden gekoesterd en maken het samenwerkingsverband uniek en waardevol. In samenwerkingen met andere gremia en organisaties wil SBMK deze eigenheid waarborgen. Strategische samenwerkingsverbanden met musea, onderwijsinstellingen, onderzoeksinstituten en internationale netwerken als INCCA en VOCA zijn van vitaal belang om de doelstellingen waar te maken vanwege de kleinschaligheid van SBMK.

SBMK-partners verbinden zich aan de doelstellingen van de stichting en leveren een financiële bijdrage aan de overhead. Daarnaast levert een aantal partners een bijdrage in natura door een bestuurs- of stuurgroep lid af te vaardigen of medeverantwoordelijkheid te dragen in de organisatie en uitvoering van een activiteit. De partners van SBMK maken deel uit van het netwerk dat SBMK faciliteert, waardoor vakgenoten en andere verwante specialisten elkaar leren kennen en van elkaar kunnen leren.

De projecten die SBMK coördineert, resulteren doorgaans in richtlijnen voor best practice en in (digitale) publicaties. Activiteiten vallen onder een thema, zoals bijeenkomsten van het Conserveringsplatform waarin lastige casus aan een geselecteerde groep vakgenoten worden voorgelegd, en de SBMK-dagen. Bij elk project of activiteit is een SBMK-partner mede-eigenaar. Het blijkt een goedwerkende formule om gezamenlijk onderzoek te coördineren of een activiteit voor te bereiden. Voorbeelden uit het verleden zijn: het Plastics-project samen met RCE; de SBMK-dag 'In the Box' (rondom verpakkingen) samen met Stedelijk Museum Amsterdam; Transformatie Digitale Kunst samen met LIMA; onderzoek naar Richard Serra's site-specifieke kunstwerken in Nederlandse collecties Serra on the move, afgerond met Serra Symposium samen met Museum Boijmans Van Beuningen.

Activiteiten richten zich deels op materialen, deels op collectiemanagement / processen. Naast de projecten en activiteiten wordt reflectieruimte gecreëerd voor gedachtenvorming rond het vakgebied (bijvoorbeeld tijdens SBMK-dagen).

De coördinator van SBMK bezoekt de partners tweejaarlijks om bij te praten en te horen waar inhoudelijk behoefte aan is.

Verkenning in het veld

Eind 2021 heeft SBMK samen met RCE een verkenning uitgevoerd: *'Zorgen voor de toekomst van moderne en hedendaagse kunst in Nederland'*. RCE en SBMK voerden dit samen uit om een beeld te krijgen van de behoeften van het veld. Hieruit zijn vier brede aandachtsgebieden naar voren gekomen in de zorg voor moderne en hedendaagse kunst:

- Diversiteit en inclusie
- Continuïteit en duurzaamheid
- Kennisdeling en kennisborging
- Collectiemanagement en veranderende (kunst)praktijk

Veranderingen in de wereld brengen andere vragen in en rond de kunst met zich

mee en daarmee vragen rond de conservering van kunstwerken. In het huidige tijdsgewricht springen twee ontwikkelingen in het oog. Ten eerste de roep om inclusie en diversifiëring van musea en collecties. Deze ontwikkeling is niet alleen bepalend voor verzamelen en tentoonstellen, maar ook voor waarde, waardering en conservering. Er is onderzoek nodig naar de diverse aspecten die het beheer en behoud beïnvloeden.

Ten tweede worden vragen over ondersteuning op procesniveau steeds belangrijker. Waar in het verleden vooral object-gerichte vragen werden gesteld vanuit het veld, signaleren we in toenemende mate proces-gerelateerde vragen. Deze gaan niet alleen over het creëren, bewaren en presenteren van kunstwerken, maar ook over het borgen en delen van deze kennis binnen organisaties en netwerken. Het beleidsplan is gebaseerd op deze twee ontwikkelingen en de inhoudelijke thema's die hierop aansluiten, gerelateerd aan zowel materialen als processen.

De huidige veranderingen in het veld bekrachtigen de positie van SBMK. De stichting organiseert activiteiten en projecten altijd gezamenlijk met partners, gericht op hun vragen en behoeften en de professionalisering van het werkveld. SBMK vormt een schakel tussen kennisinstututen en het veld. SBMK kan enerzijds dienen als platform om nieuwe, urgente onderwerpen en thema's in het vakgebied te adresseren om daarmee discussie te entameren en bewustzijn te verhogen. Anderzijds kan SBMK specifieke onderwerpen samen met de partners bij de kop pakken en er een concreet project voor ontwikkelen.

SBMK gaat binnen deze brede thema's de niche opzoeken waarin de stichting een bijdrage kan leveren aan het veld. Nieuwe thema's en onderwerpen kunnen zowel hun beslag krijgen in diverse activiteiten en projecten van de SBMK, als in de organisatie van de stichting zelf. Resultaten van gesprekken of onderzoeken kunnen leiden tot verbreding van het netwerk, aanpassing van doelstellingen van de SBMK en de samenstelling van bestuur en stuurgroep. De SBMK staat een dynamische programmering voor. De voorgestelde thema's worden elk jaar onder de loep genomen en zo nodig aangepast. Bij de samenstelling van bestuur en stuurgroep wordt gestreefd naar diversiteit in expertise en culturele achtergrond.

Thema's 2023-2026

Organisatie SBMK

SBMK hecht er aan de aandachtspunten in het beleid zichtbaar te maken in de organisatiestructuur. Aandachtspunten voor de komende beleidsperiode zijn:

SBMK-partners

In 2022 hebben wij 33 partners, waarvan 28 collectie-instellingen en 5 individuele partners. We ambiëren om in de komende jaren vijf nieuwe leden te krijgen waarbij de aandacht uitgaat naar andersoortige museale collecties of rollen die nog niet zijn vertegenwoordigd binnen SBMK.

Dakpanconstructie

In verband met bewuste kennisoverdracht en -borging onderzoekt het SBMK-bestuur de mogelijkheden voor een dakpanconstructie om de taken van coördinator gefaseerd over te dragen vanaf 2023.

Samenstelling stuurgroep en bestuur

Het is de bedoeling om met de wisselingen die op stapel staan, i.v.m. beëindiging van de termijnen van verschillende stuurgroep- en bestuursleden, de code Diversiteit en Inclusie na te leven. Dit gaat zowel om een bredere afspiegeling van de maatschappij in de samenstelling van de leden als om de soorten collecties die zij vertegenwoordigen. D&I en inhoudelijke expertise moeten daarbij hand in hand gaan.

Continuïteit in nationale samenwerking

In 2022 hebben drie organisaties een intentieverklaring getekend om de verbondenheid met SBMK te bestendigen. Het gaat om de UvA, LIMA en RCE. Met de UvA heeft SBMK een vaste wetenschappelijke partner op het gebied van conservering en restauratie van hedendaagse kunst, met LIMA een specialistische partner op het gebied van media- en digitale kunst. De RCE heeft een specifieke rol omdat zij de grondslag heeft gelegd voor de oprichting van SBMK en als kennisinstituut een directe link heeft met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. RCE en SBMK werken samen aan grote, (inter)nationale projecten waarbij zowel de inhoudelijke kennis binnen RCE van belang is als de financiële slagkracht die RCE de SBMK kan bieden. Omgekeerd, vormt SBMK voor RCE de link met het veld en de kritische massa om het onderzoek zijn beslag te laten krijgen in de praktijk. Een mogelijkheid om de samenwerking nader te onderzoeken is het afstemmen van de programmering van SBMK en RCE op het terrein van moderne en hedendaagse kunst. Hierbij kan de nieuwe onderzoeksagenda Roerend van RCE een rol spelen. Daarbij valt te denken aan een opvolging van de programma's Erfgoed van de Moderne Tijd en Erfgoed 20^e Eeuw, waarin SBMK en RCE in een aantal projecten intensief samenwerk(t)en.

Continuïteit in internationale samenwerking

De driehoek RCE, SBMK en INCCA is tot 1 maart 2023 veiliggesteld. Nu er een zelfstandig INCCA-coördinator (niet afkomstig van RCE) aan INCCA verbonden is, moeten er komend jaar verschillende zaken geregeld worden, zoals:

- een andere financieringsconstructie: andere INCCA-partners die naast RCE meebetalen aan overheadkosten en het digitale platform;
- een juridische constructie waarin rollen en taken vastgelegd liggen.

SBMK wil zich de komende jaren sterk maken om de driehoek te continueren en versterken.

Programmering SBMK

SBMK ziet zichzelf als een lerende organisatie, met aandacht voor de vier thema's die uit de verkenning naar voren komen. Hierbij hoort ook een pas op de plaats: waar komt SBMK vandaan, waar willen we naar toe? Het tijdsgewricht vraagt om zelfonderzoek, reflectie en heroriëntatie. De hoofdvragen die de SBMK in de komende jaren nader wil onderzoeken zijn:

- Wat is conservering van moderne en hedendaagse kunst in het huidige tijdsgewricht?
- Hoe maken we beheer en behoud van moderne en hedendaagse kunst meer divers en inclusief?

Daarbij is belangrijk dat SBMK zowel object-based als proces-based blijft programmeren. Hoewel de proces-gerelateerde vraagstukken toenemen, is het materiaaltechnische aspect voor SBMK een pijler die blijvend aandacht nodig heeft. De veelheid aan materialen en technieken, en de betekenis van het gebruik ervan, zullen exponentieel blijven toenemen. (Nieuwe) onderwerpen binnen de vier grote thema's kunnen hun plek krijgen in bestaande of nieuwe activiteiten en projecten. Voor de hele programmering geldt dat we letten op diversifiëring.

Voorbeelden van onderwerpen binnen de vier thema's, waarop SBMK een agenda kan ontwikkelen:

Continuïteit en duurzaamheid

- Conservering profileren als een deels duurzame activiteit per definitie
- Ecologische voetsporen van kunstwerken (bv opslag (digitale) werken, bruikleenverkeer)
- Collectiebeleid: depots, toegankelijkheid, verantwoord ontzamelen
- Implementatie van resultaten van oral history-projecten

Kennisdeling en kennisborging

- Interdisciplinaire kennisnetwerken en relatienetwerken
- Networks of care

Collectiemanagement en veranderende (kunst)praktijk

- Documentatie en archivering
- Leven/sterven/doorleven in andere vorm van een kunstwerk
- Kunst en collecties buiten musea, bedrijfscollecties, andere communities
- Andersoortige werken in collecties
- Institutionele kritiek (Maatschappelijke rol musea, positie freelance restauratoren, de-kolonialisering conserveringsopleidingen)

Diversiteit en inclusie (D&I)

- Meerstemmigheid (D&I-perspectief) binnen conserveringsstrategieën en -ethiek
- Aanpassing besluitvormingsmodel vanuit dit oogpunt.

Dit betekent aanpassingen in de invulling van bestaande SBMK-projecten en de ontwikkeling van nieuwe activiteiten. Zie hiervoor het werkplan.

Werkplan 2023

Bestaande activiteiten

Introductiedag

- Aanvulling: Nieuwe aandachtspunten in programma verwerken

Platform conserveringsvraagstukken

- Vervolg: bijeenkomsten over de nieuwe casus die zijn ingebracht
- Vervolg: uitwerking platformbijeenkomst kunst in niet-museale ruimtes; samenstellen lijst met vragen, do's don'ts
- Nieuw: mogelijke D&I-perspectieven op specifieke kunstwerken

SBMK-dagen

- Vervolg: CA:WS? met Raadsaam. Combinatie van(online) workshops kennisborging- en deling met werkmiddagen waarin met specifieke instrument hiervoor wordt geoefend
- Vervolg: RCE-SBMK-dag Programma Erfgoed 20^e Eeuw met afsluiting Project Fotografie inclusief presentatie tool
- Nieuw: ontwikkelen nieuwe thema's voor komende SBMK-dagen

Collectiekennis 2.0

Nieuw: Ontwikkeling Versie 3 na Plastics en Fotografie

- Denkrichting: 'Transculturele of intersectionele kunstconservering', waarin twee jonge restauratoren worden opgeleid tot specialist 'transculturele / intersectionele blik'. Collectiekennis 2.0 versie 3 zou dan een combinatie worden van materiaal- en procesgerichtheid, waarin oral history een grote rol speelt. Vooronderzoek, voorbereiding en uitvoering in samenwerking met RCE en organisaties als CBK Zuid-Oost, Musea bekennen kleur, NVWM, Dutch Culture.
- Rondetafelgesprekken organiseren met RCE over gewenste invulling versie 3

Nieuwe activiteiten

Programma met partners voor algemeen publiek

Maandelijks een 'conserveringscafé' op bv vrijdagmiddag met lezingen en workshops over conservering en restauratie. Voor de SBMK dient dit twee doelen:

- Publiek bewust maken van de wereld van beheer en behoud van MK en HK.
 - Podium/zichtbaarheid creëren voor werkzaamheden SBMK en partners
- In samenwerking met programma erfgoed 20^e eeuw van RCE en de SBMK-partners
SBMK stelt pool samen, maakt een agenda.

SBMK 30 jaar in 2025

Plan ontwikkelen hoe we hier aandacht aan willen besteden.